

Strategia otwartej, przejrzystej i opartej na merytorycznych kryteriach rekrutacji pracowników naukowych

Jako organizacja, której podstawowym celem jest wspieranie nauki i której programy służą wspieraniu kadr B+R, Fundacja przykłada bardzo dużą wagę do zasad rekrutacji pracowników naukowych. Fundacja nie zatrudnia bezpośrednio naukowców, ale zasady otwartości, przejrzystości i oceny merytorycznej stosuje do swoich konkursów. Bierze także odpowiedzialność za zasady rekrutacji i wynagradzania naukowców w zespołach przez nią finansowanych. Fundacja bierze czynny udział w inicjowaniu zmian i jakościowej poprawy w polskiej nauce poprzez wskazywanie najlepszych praktyk stosowanych w zakresie rekrutacji naukowców.

Wartości i zasady postępowania w tym zakresie wyrażone są m.in. w formie kodeksów etycznych obowiązujących: pracowników FNP, kandydatów, laureatów i beneficjentów FNP oraz recenzentów opiniujących wnioski złożone do konkursów FNP. Szczegółowe rozwiązania i procedury są zawarte w dokumentacji programowej dostępnej na stronie FNP.

W ciągu ostatnich lat Fundacja przeszła znaczne przeobrażenia organizacyjne, związane przede wszystkim z wykorzystaniem środków strukturalnych UE. Duży wpływ na jej działania mają także dynamiczne zmiany w jej otoczeniu prawnym, np. projekty ustaw reformujących polskie uczelnie. Obecnie Fundacja realizuje ok. 15 programów, z czego największą część stanowią granty, subsydia i stypendia, część ma charakter nagród i wyróżnień, a część to programy wydawnicze. Zasady i procedury każdego z tych działań, podobnie jak skala finansowania oraz oczekiwania wobec kandydatów i laureatów są zróżnicowane i dopasowane do specyfiki programu. Podstawą działania Fundacji są jednak pewne uniwersalne normy wypracowane w ciągu ponad 25 lat jej istnienia oraz wzorowane na międzynarodowych standardach i dobrych praktykach innych instytucji. Niezmienna pozostaje główna dewiza Fundacji, by wspierać najlepszych, aby stawali się jeszcze lepsi. Celem nadrzędnym wszystkich działań FNP jest wspieranie naukowców, by mogli, podejmować nowe wyzwania badawcze i mieć realny wkład w postęp cywilizacyjny.

Zasady dotyczące konkursów FNP

Laureaci FNP są zawsze wybierani w drodze konkursów otwartych dla naukowców z całego świata. Szczególnie istotne jest dla Fundacji wspieranie mobilności naukowców i zachęcanie naukowców z zagranicy do udziału w jej programach. Kluczowe z tego punktu widzenia jest zapewnienie wyczerpujących informacji zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Aby aktywnie animować zainteresowanie naukowców z zagranicy do uczestnictwa w konkursach FNP i prowadzenia badań w Polsce, Fundacja organizuje dni informacyjne w innych krajach. Ogłoszenia o konkursach Fundacji są publikowane w międzynarodowych mediach oraz na stronie Euraxess. Udział naukowców z zagranicy w konkursach FNP podlega regularnemu monitoringowi, proszeni są oni również o wyrażanie swoich opinii na ten temat w badaniach ewaluacyjnych.

Fundacja dokłada starań, by proces aplikacji do konkursów był możliwie prosty i dostępny dla naukowców, zapewniając system elektronicznej rejestracji wniosków oraz możliwość zdalnego udziału w tych etapach konkursu, które wymagają bezpośredniego kontaktu z wnioskodawcą.

Fundacja przykłada dużą wagę do tego, aby wymagania wobec wnioskodawców oraz kryteria ich oceny nie dyskryminowały badaczy, którzy kształcili się i pracowali poza Polską (i nie mają np. habilitacji wymaganej w polskim systemie akademickim). Bierze pod uwagę utrudnienia związane np. z rodzicielstwem i przerwy w karierze badawczej, np. wynikające z rodzicielstwa, pracy poza nauką lub problemów zdrowotnych. Specjalny program (POWROTY) dedykowany jest ułatwieniu powrotu do pracy naukowej po przerwie i co istotne – w sposób niedyskryminujący – skierowany jest on zarówno dla kobiet jak i mężczyzn.

Jako grupa niedoreprezentowana wśród grantobiorców i liderów grup badawczych, w polu szczególnego zainteresowania Fundacji są kobiety. Monitorowany jest zarówno ich udział wśród wnioskodawców i laureatów, jak i reprezentacja w gronie ekspertów oceniających wnioski. Ponadto, warunki realizacji szeregu grantów sprzyjają wprowadzeniu adekwatnych rozwiązań związanych z rodzicielstwem.

Fundacja przykłada dużą wagę do tego, aby w procesie oceny nie byli dyskryminowani wnioskodawcy, którzy zdobywali doświadczenie w sektorze pozaakademickim. Choć ocena ta jest oparta przede wszystkim na jakości naukowej, nie ogranicza się do wskaźników czysto akademickich, z dużą ostrożnością traktowane są wskaźniki bibliometryczne, a wskaźnik Impact Factor jest zupełnie wykluczony z procesu oceny dorobku badacza. Fundacja jest sygnatariuszem tzw. Deklaracji z San Francisco (The San Francisco Declaration on Research Assessment – DORA) dotyczącej oceny jakości badań naukowych. Aktualnie realizowane konkursy grantowe pozwalają na dokumentację swoich dokonań nie tylko na podstawie artykułów naukowych, ale także w oparciu o przyznane patenty lub realne wdrożenia wyników B+R.

Zasady wyboru są precyzyjnie opisane w dokumentacji programowej i dostępne na stronie internetowej Fundacji. Dokumentacja ta określa również szczegółowo warunki oferowanego wsparcia finansowego, oczekiwania wobec kandydatów oraz kryteria ich oceny.

Wszystkie wnioski oceniane są metodą peer-review, przy czym Fundacja przykłada szczególną wagę do wyboru kompetentnych i rzetelnych ekspertów oraz zapewnienia bezstronnej oceny poprzez eliminację konfliktu interesów. Proces wyboru laureatów opiera się na czytelnych instrukcjach, kryteriach i zestandaryzowanych kartach oceny oraz szkoleniu panelistów. W przypadku programów grantodawczych uczestnicy konkursów grantowych otrzymują nie tylko informację o wyniku konkursu, ale i uzasadnienie uzyskanej oceny. Mają także do dyspozycji procedurę odwoławczą. Intencją Fundacji jest, aby proces peer-review służył nie tylko wyborowi laureatów, ale doskonaleniu składanych projektów i zwiększaniu ich szans w kolejnych konkursach. Utrudnieniem w ocenie wnioskodawców oraz powodem braku satysfakcji wnioskodawców z udziału w konkursach FNP jest bardzo niski współczynnik sukcesu. Wobec dużego zainteresowania konkursami, Fundacja nie jest w stanie sfinansować wielu wartościowych projektów. Tym bardziej istotne jest by wszyscy wnioskodawcy, niezależnie od etapu kariery naukowej, traktowani byli z należyтым szacunkiem i w miarę możliwości wspierani.

Procedury konkursowe Fundacji podlegają bieżącemu monitoringowi i okresowej ewaluacji, biorącej pod uwagę opinie uczestników konkursów.

Zasady dotyczące rekrutacji w zespołach finansowanych przez FNP

Odpowiedzialność za zasady rekrutacji naukowców w zespołach finansowanych przez Fundację przejawia się – poza *Kodeksem etycznym beneficjentów i kandydatów w programach FNP* - przede wszystkim jej bezpośrednim zaangażowaniem w ten proces. W zależności od programu Fundacja bezpośrednio ustala zasady zatrudniania oraz wskazuje stawki wynagrodzeń. Fundacja wymaga od laureatów otwartego ogłaszania prowadzonych naborów m.in na stronie Euraxess, zapewnienia kandydatom kompleksowej informacji o wymaganiach, zasadach i kryteriach wyboru oraz bezstronnej, merytorycznej oceny.

Programy adresowane do **indywidualnych naukowców** (TEAM, TEAM TECH, FIRST TEAM, HOMING, POWROTY) umożliwiają laureatom skompletowanie zespołu złożonego z młodych doktorów, doktorantów, studentów i pracowników technicznych). We wszystkich tych programach kierownik projektu zobowiązany jest do przeprowadzenia otwartego konkursu na członków zespołu otrzymujących wynagrodzenie lub stypendium ze środków na realizację projektu. Informacja o konkursie musi zawierać opis procedury zgłaszania kandydatur, opis wymagań stawianych kandydatom, a także przewidywaną wysokość stypendium lub wynagrodzenia oraz innych funduszy na prowadzenie badań. Fundacja wymaga, by kierownik projektu powołał co najmniej dwuosobową komisję odpowiedzialną za przeprowadzenie rekrutacji. Proces ten jest dokumentowany w postaci protokołu, zawierającego m.in. listę kandydatów, nazwy jednostek, z których pochodzą, informacje o dacie i miejscu uzyskania stopnia naukowego doktora przez kandydatów starających się o stanowisko młodego doktora w zespole, noty uzyskane przez kandydatów podczas rekrutacji oraz informacje nt. ogłoszeń o konkursie, kryteriów wyboru oraz terminów naboru. Warunkiem finansowania osoby wybranej w konkursie jest akceptacja protokołu z rekrutacji przez Fundację, a ponadto jednostka i kierownik projektu zapewniają przedstawicielowi Fundacji możliwość udziału w charakterze obserwatora w pracach komisji.

Proces rekrutacji jest ewaluowany przez Fundację zarówno metodą analizy danych zastanych, jak i badania ankietowego. Kluczowe znaczenie ma dla Fundacji udział kandydatów z innych ośrodków. Fundacja monitoruje udział kandydatów spoza jednostki kierownika projektu i współczynnik sukcesu.

Szczególnym programem w ofercie FNP jest program Międzynarodowe Agendy Badawcze, którego celem jest **stworzenie w Polsce nowych instytucji badawczych** (innovacyjnych centrów doskonałości), w których wybitni naukowcy z całego świata będą prowadzić wysokiej jakości badania naukowe i prace rozwojowe dotyczące aktualnych, dobrze sprecyzowanych wyzwań naukowych. Nowe jednostki mają nie tylko prowadzić badania na światowym poziomie, ale i stosować najlepsze światowe praktyki w zakresie m.in. polityki personalnej. Stosowanie przez nich właściwych reguł rekrutacji jest więc nieodzowne dla powodzenia całego programu, więc Fundacja sprecyzowała swoje oczekiwania i wymagania w tym zakresie:

- liderzy grup badawczych są wybierani w otwartym międzynarodowym konkursie przez Międzynarodowy Komitet Naukowy, zgodnie z zasadami dotyczącymi zatrudniania pracowników naukowych, zawartych w *Europejskiej Karcie Naukowca* i *Kodeksie Postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych*;
- informacja o konkursie jest ogłaszana publicznie (co najmniej na stronie EURAXESS), w taki sposób, aby była dostępna dla wszystkich zainteresowanych spełniających kryteria;
- informacja o konkursie obejmuje w szczególności opis stanowiska, wymagania stawiane kandydatom, warunki finansowe (w tym wysokość wynagrodzenia dla lidera oraz

okres zatrudnienia), informacje na temat zasad i możliwości finansowania członków grupy badawczej oraz fundusze przeznaczone na prowadzenie zespołu lub gwarantowane do założenia zespołu („start-up package”);

- Członkowie zespołu badawczego - studenci, doktoranci lub młodzi doktorzy - wybierani są przez lidera w otwartym konkursie opartym o przejrzyste kryteria;
- informacja o konkursie jest ogłaszana publicznie (co najmniej na stronie internetowej EURAXESS – nie dotyczy studentów) i zawiera informację o sposobie zgłaszania kandydatur oraz wymaganiach stawianych kandydatom i przewidywanej wysokości stypendium lub wynagrodzenia;
- za przeprowadzenie rekrutacji odpowiedzialna jest co najmniej dwuosobowa komisja , a warunkiem finansowania stypendium lub umowy o pracę osoby wybranej w konkursie, jest akceptacja protokołu z rekrutacji przez Fundację.

W 2018 r. Fundacja wprowadza nowy **program adresowany do konsorcjów jednostek naukowych**. Szczegółowe zasady programu są w trakcie opracowywania i zostaną ogłoszone w sierpniu br. Otwarte, przejrzyste i oparte na merytorycznej ocenie zasady rekrutacji będą kluczowym warunkiem udziału w programie: strategia zatrudniania naukowców będzie jednym z kryteriów oceny projektów, a na dalszym etapie realizacji, Fundacja będzie nie tylko monitorować, ale i aktywnie wspierać beneficjentów w procesie rekrutacji. Kwestią szczególnej wagi jest przede wszystkim zapewnienie udziału i równego traktowania kandydatów z innych jednostek, z zagranicy oraz kobiet.